

SÅRBARE UNGE I BERGEN

ARTIKKEL

Av: Erik Iversen, KoRus - vest Bergen

Flere datakilder viser et ganske positivt bilde av norske ungdommers rusmiddelbruk. Likevel viser en undersøkelse fra Bergen at mange unge går under hjelpeapparatets radar, og fanges ikke opp før de har omfattende problematikk.

Norske 15–16-åringene kommer langt ned på Europa-listen når det gjelder hvor ofte de har drukket fem eller flere enheter alkohol den siste måneden, og det samme gjelder bruk av cannabis siste måned (ESPAD, 2016). Tall fra ungdomsundersøkelsene i ungdomsskolen i Bergen fra 1999 til 2017 viser en jevn økning av 8.- og 10.-klassinger som aldri har drukket alkohol, og en jevn nedgang i andelen som har drukket alkohol ofte siste seks måneder (Stiftelsen Bergensklinikkene 2010; Ungdata, 2017). Heller ikke blant elever på videregående skole har det vært noen negativ utvikling.

Dårlig råd påvirker livet

I Ungdata-tallene i 2017 ser vi likevel at en del unge sliter med forhold i livet som belaster dem (mistrivsel, mobbing, rusbruk, psykisk helseproblematikk). Tallene viser også at alle variablene har en sammenheng med opplevd familielevelstand, slik at de som opplever at familien har dårlig råd, systematisk kommer dårligere ut enn de som opplever at familien har god råd. De som opplever at familien har dårlig råd litt eller hele tiden, trives dårligere på skolen og gruer seg oftere til å gå på skolen. Færre sier at de liker å

være sammen med foreldrene. Klart flere blir mobbet hver 14. dag eller oftere, og færre sier at de liker seg selv som de er. Flere har vært ofte beruset av alkohol, og flere av cannabis. Flere var plaget av bekymring og av at alt var et slit siste uke. Og færre tror de vil få et godt og lykkelig liv.

Sårbar gruppe besvarer ikke

Omtrent 3000 unge fra åttende klasse til tredje klasse på videregående besvarte ikke Ungdata-undersøkelsen i 2017. Når det gjelder dem som ikke besvarte, antar vi at de skårer omtrent likt på sårbarhetsvariablene som dem som deltok i undersøkelsen. Vi vet at en del av de som ikke har deltatt, er i en sårbar gruppe som kan slite psykisk, ha høyt fravær, ha problem med rusing, og/eller ha droppet ut av skolen. Vi estimerer at rundt en tredel av ikke-svarerne, altså vel 1000 unge, tilhører den gruppen. I overkant av 500 av disse er over 16 år, og ca. 500 er under 16. I tillegg kommer en gruppe av de som har deltatt i Ungdata, som ut fra analyser av sårbarhetsvariabler vurderes som særlig sårbare. Denne gruppen estimerer vi til ca. fem prosent, det vil si ca. 550 unge. Omtrent 200 av disse er over 16 år, og ca. 350 under 16. Til sammen

Erik Iversen, psykologspesialist ved KoRus vest Bergen. Foto: KoRus - vest Bergen

“

Ni av ti har ikke individuell plan (IP), bare en av femten har kriseplan, og sju av ti har heller ikke andre planer.

anslår vi ut fra Ungdata at vi i Bergen har en gruppe særlig sårbare unge på minst 1500, omtrent 800 mellom 13 og 16 år, og 700 mellom 16 og 20 år.

Omfattende problemer

Tall fra BrukerPlan i Bergen 2017 viser at det i tjenestene som har deltatt i kartleggingen av brukere med rus- og ROP-problem i kommunen (etat for psykisk helse og rustjenester, etat for sosiale tjenester, og deler av NAV Stat), er registrert 122 unge mellom 18 og 24 år (og 178 mellom 25 og 30 år). BrukerPlan viser også at disse unge er like ressursvake som de eldre brukergruppene, det vil si at de skårer like dårlig på BrukerPlans levekårsindeks. Over halvparten kommer ut med de to dårligste skårene. Kartleggingen viser også at de får liten grad av hjelp: Under to tredeler har egen fastlege, fire av ti har ikke egen sakskoordinator, tre av fire har ikke arbeidsrettede tiltak, bare en av åtte har mottatt praktisk bistand, og bare en av førti har støttekontakt. Når det gjelder planer, ser der like dårlig ut: Ni av ti har ikke individuell plan (IP), bare en av femten har kriseplan, og sju av ti har heller ikke andre planer.

Fanges ikke opp

Også for brukergruppen som ble kartlagt med BrukerPlan, men som hadde psykiske problemer uten rusproblematikk, så vi liknende forhold. 359 brukere var i aldersgruppen 18 til 24 år (213 i alderen 25 til

29 år). Omtrent en firedel av disse brukerne får de to dårligste skårene på levekårsindikatoren. Det er nokså likt de eldre aldersgruppene. Også disse får i svært liten grad hjelp eller er omfattet av planer. Ni-vået her er ganske likt det vi så for brukerne med rus- og ROP-problem. Sammen viser tallene fra Ungdata og BrukerPlan to viktige forhold:

For det første at mange sårbare unge ikke fanges opp av det kommunale hjelpeapparatet slik at de kan få hjelp i tidlig fase.

For det andre at de over 18 som blir kartlagt som tjenestebrukere, har omfattende problemer på de fleste levekårsområdene, og at de i liten grad får tilstrekkelig hjelp.

Disse tallene omfatter ikke barnevern, utekontakt eller psykisk helsevern for barn og unge. Likevel er det et tankekors at de som blir identifisert etter at de har fylt 18 år, har så omfattende problematikk, og at så få av dem nås med hjelpetiltakene.